

Міністерство освіти і науки України

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Юридичний факультет
Кафедра приватного права

Білостоцький державний університет
(м. Білосток, Республіка Польща)

The branch of the University of Bialystok in Vilnius
Faculty of Economics
(Lithuania)

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**Правові виклики сучасності:
законодавче реагування
на геополітичні й історичні проблеми**

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної онлайн конференції

6 грудня 2022 року

м. Чернівці

Чернівці

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
2022

УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....

ДУБИЦЬКА Н.Т. *ДЕЯКІ КОЛІЗІЙНІ АСПЕКТИ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН НЕМАЙНОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я*.....

СВІТЛАНА ЗАДОРОЖНА. *ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПО РОЗСЛІДУВАННЮ ЗЛОЧИНІВ ТРАНСКОРДОННОГО ХАРАКТЕРУ В ЄС*

ЮРІЙ ЗАЙКА. *СПАДКОВИЙ ДОГОВІР: РЕАЛЬНОСТІ ВИКОНАННЯ*.....

АЛЛА ЗЕЛІСКО. *КОРПОРАТИВНІ ВІДНОСИНИ: ЗМІНИ ЗАКОНОДАВЧОГО ТА ДОКТРИНАЛЬНОГО ПІДХОДІВ*.....

OKSANA KIRPAK. *THE CONTRACTUAL REGULATIONS IN THE KARL FRIEDRICH ADLER HERITAGE*.....

NATALIA KLIETSOVA, ALLA VYNIARSKA, ANDRII KLIETSOV. *DESPITE THE OBSTACLES WE MOVE TO EUROPE: THE PROJECT LAW OF UKRAINE "ON PROFESSIONAL ACTIVITY OF THE DOCTOR OF VETERINARY MEDICINE AND SELF-GOVERNING BODY" AS THE KEY WAY OF DIGITAL HR MANAGEMENT OF VETERINARY SPHERE*.....

ОЛЕНА КОВАЛЕНКО. *ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ПРАЦЮ ТА ПРАВА НА ОПЛАТУ ПРАЦІ У ПЕРІОД РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ*.....

ІГОР КОВБАС, ГАЛИНА КОВБАС. *ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ*.....

ЛЮДМИЛА КОНДРАТ'ЄВА. *СУДОВО –ПСИХІАТРИЧНА ЕКСПЕРТИЗА В СПРАВАХ ПРО НАДАННЯ ОСОБИ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ У ПРИМУСОВОМУ ПОРЯДКУ* .....

ІРИНА КУДЕРСЬКА. *ПРАВОВА ОХОРОНА НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: ДОСВІД ОКРЕМИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН*.....

ОЛЬГА КУЧМА. *ВІЙНА ЯК ПРИЧИНА НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ*.....

OKSANA MELENKO. *MISCONDUCT: PSYCHOLOGICAL-LEGAL APPROACH*.....

НАТАЛІЯ МИРОНЕНКО. *ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ*.....

МИХАЙЛО МІЩУК, ЮЛІЯ ЮРЧУК. *ДОТРИМАННЯ ТРУДОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ В СУДАХ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ*.....

ВОЛОДИМИР НИКИФОРАК. *ПРАВОВА ПРИРОДА КОНДИКЦІЙНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ*.....

ЯНА ОДОВІЧЕНА. *ТРУДОВИЙ ДОГОВІР З НЕФІКСОВАНИМ РОБОЧИМ ЧАСОМ ЯК НЕСТАНДАРТНА ФОРМА ЗАЙНЯТОСТІ*.....

YURIY ORANASHCHUK. *AUTHENTICITY AS A CONSEQUENCE OF THE CONTRACTUAL NOTARIZATION* .....

ОЛЕГ ОРЛОВСЬКИЙ. *ПРАВО НА ЖИТТЯ ЯК КАТЕГОРІЯ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ*.....

ІНА ОСПОВА. *РОЗПОДІЛ ОBOB'ЯЗКУ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ*

ЛЮДМИЛА ОСТАФІЙЧУК. *ПРО ПРАВО БУТИ ЗАБУТИМ*.....

АУРІКА ПАСКАР. *ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ ЕКСТЕРИТОРІАЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ*.....

ТЕТЯНА ПОДОРОЖНА. *СУДОЧИНСТВО У ФОРМІ ЕЛЕКТРОННОГО ПРАВОСУДДЯ: ДИНАМІЧНІСТЬ ПРОЦЕСУ РОЗГЛЯДУ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ* .....

НАТАЛІЯ ПРОЦЬКІВ. *ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРІВ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ*.....

СВІТЛАНА СИНЧУК. *ЗАГАЛЬНООBOB'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ САМОЗАЙНЯТИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: ДО ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ ОBOB'ЯЗКУ ДВІЧІ*.....

ЛЮДМИЛА СІНЬОВА. *СОЦІАЛЬНА СФЕРА В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ*.....

1. Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González: JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber), 13 May 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0131>
2. General Data Protection Regulation (GDPR). URL: <https://gdpr.eu/article-17-right-to-be-forgotten/>
3. Viviane Reding, Vice President, Eur. Comm'n, The EU Data Protection Reform 2012: Making Europe the Standard Setter for Modern Data Protection Rules in the Digital Age 5 (Jan. 22, 2012), available at URL: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/12/26&format=PDF>
4. Everything you need to know about the «Right to be forgotten». URL: <https://gdpr.eu/right-to-be-forgotten/>
5. Peter Fleischer, Foggy Thinking About the Right to Oblivion, PRIVACY . . . ? (Mar. 9, 2011), URL: <http://peterfleischer.blogspot.com/2011/03/foggy-thinking-about-right-to-oblivion.html>
6. Florida Star v. B.J.F., 491 U.S. 524 (1989).

Ауріка Паскар

к.ю.н., доцент кафедри процесуального права.
Юридичний факультет.
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
(м. Чернівці, Україна)
a.pascars@chnu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-0765-1143

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ ЕКСТЕРИТОРІАЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Гарантування та дотримання передбаченого Конституцією України права на справедливий суд, відповідно до змісту якого кожна особа має право на захист прав, свобод та інтересів незалежним, безстороннім та справедливим судом, в умовах воєнного стану набуває особливо вагомому значення.

Проголошений Конституцією України принцип невідчужуваності та непорушності прав і свобод людини [1, ст. 21] у розрізі особливого правового режиму воєнного стану слід розуміти з внесеними уточненнями. А саме, необхідно врахувати, що даний правовий режим допускає тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [2, ст. 1].

Запроваджені у 2021 році зміни до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» на законодавчому рівні закріпили положення про заборону обмеження права на судовий захист, навіть в умовах воєнного стану. Зокрема, зазначається, що «повноваження судів, органів та установ системи правосуддя, передбачені Конституцією України, в умовах правового режиму воєнного стану не можуть бути обмежені» [3, ст. 12-2]. Більше того, відповідно до положень ч. 2 ст. 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» заборонено скорочувати чи прискорювати будь-які форми судочинства [2].

Широкомасштабна збройна агресія зумовила те, що велика кількість судів опинилась на непідконтрольних Україні територіях. На територіях де ведуться активні бойові дії багато судів припинили свою діяльність через пряму загрозу життю та здоров'ю суддів, працівників судів та учасників судових проваджень. З огляду на це, постала проблема забезпечення доступу до суду та правосуддя на цих територіях.

Законодавство передбачає, що у разі неможливості здійснювати правосуддя судами, які діють на території, на якій введено воєнний стан, законами України може бути змінена

територіальна підсудність судових справ, що розглядаються в цих судах, або в установленому законом порядку змінено місцезнаходження судів [1, ч. 3 ст. 26]. Для практичної реалізації даних положень, Верховною Радою України внесено зміни до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» в частині визначення підсудності судових справ. Так, з метою забезпечення належного функціонування органів судової влади під час воєнного або надзвичайного стану, у зв'язку зі стихійним лихом, військовими діями, заходами щодо боротьби з тероризмом або іншими надзвичайними обставинами допускається зміна територіальної підсудності судових справ, що розглядаються в судах, які з об'єктивних причин не можуть здійснювати правосуддя [4]. Таке рішення ухвалюється рішенням Вищої ради правосуддя, за поданням Голови Верховного Суду. У зазначених випадках справа передається до територіально найбільш наближеного або іншого визначеного суду. Зміна територіальної підсудності судових справ допускається і за розпорядженням Голови Верховного Суду у разі неможливості здійснення Вищою радою правосуддя такого повноваження. У разі прийняття рішення про зміну територіальної підсудності судових справ, які перебували у провадженні певного суду, воно є також підставою для передачі усіх справ, які перебували на розгляді даного суду.

В науковій літературі зазначається, що принцип територіальності характеризує побудову системи судів загальної юрисдикції в контексті мережевого поширення судової юрисдикції на всю територію держави [5, с. 161]. При такому підході принцип територіальності забезпечує розмежування компетенції судів загальної юрисдикції відповідно до певної території з врахуванням адміністративно-територіального устрою України і покликаний забезпечити доступність правосуддя на всій території країни.

Відступ від даного правила і запровадження принципу екстериторіальності спрямовано на усунення об'єктивних перешкод у доступності правосуддя та забезпечення продовження проваджень у судових справах. Поняття «екстериторіальність» (*ex* (лат.) — з, поза; *territorialis* (лат.) — що відноситься до даної території) визначається як статус фізичних або юридичних осіб, установ або об'єктів, вилучених з-під дії місцевого законодавства і які підпадають (частково або в повному обсязі) під дію законодавства держави, громадянство якої вони мають [6, с. 744]. Щодо екстериторіальної підсудності судових справ зміст даного принципу слід розглядати як зміну їх загальної територіальної підсудності шляхом передання компетенції щодо їх розгляду найбільш наближеному територіальному суду або іншому суду визначеному рішенням Вищої ради правосуддя або розпорядженням Голови Верховного Суду.

Враховуючи неможливість здійснення правосуддя під час воєнного стану окремими судами, вже кількома розпорядженнями Голови Верховного Суду було змінено територіальну підсудність справ, які перебували у провадженні судів, що знаходяться переважно в областях, де ведуться активні бойові дії, або знаходяться під контролем військових сил окупантів.

Таким чином, закріплення на законодавчому рівні можливості застосування принципу екстериторіальності щодо підсудності судових справ є дієвим правовим інструментом забезпечення конституційного права на судовий захист та недопущення його обмеження навіть в умовах воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 10.12.2022).
2. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 10.12.2022).

3. Про судоустрій і статус суддів Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення 10.12.2022).
4. Про внесення зміни до частини сьомої статті 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо визначення територіальної підсудності судових справ. Закон України від 03.03.2022 № 2112-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2112-20#Text> (дата звернення 10.12.2022).
5. Сердюк В.В. Територіальність як принцип побудови системи судів загальної юрисдикції: нові підходи до реалізації. *Вісник академії адвокатури України*. 2015. Том 12. № 2(33). С.161-169.
6. Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.). К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. Т. 2 : Д — Й.

Тетяна Подорожна

д-р юрид. наук, професор кафедри теорії держави і права.
Львівський торговельно-економічний університет
(Львів, Україна)

СУДОЧИНСТВО У ФОРМІ ЕЛЕКТРОННОГО ПРАВОСУДДЯ: ДИНАМІЧНІСТЬ ПРОЦЕСУ РОЗГЛЯДУ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ

Побудова інформаційного суспільства, розвиток техніки і можливість використання сучасних інформаційних технологій практично в усіх сферах життя суспільства, зокрема в судочинстві, дозволяють вирішувати завдання вдосконалення судочинства і прискорення судового процесу, означеного конституційною реформою правосуддя. З огляду на це, перед судовою владою стоїть завдання – зробити правосуддя ефективним за допомогою сучасних електронних технологій.

Судочинство у формі електронного правосуддя є одним із ключових аспектів електронної демократії як складової інформаційного суспільства [1]. Сьогодні введено в судову практику засідання он-лайн та їхній аудіозапис, електронний документообіг (внутрішній і зовнішній), забезпечено відкритий інтернет-доступ до інформації на всіх стадіях судового процесу. Так у юриспруденції з'явилися нові поняття – електронне правосуддя, електронне судочинство, електронний суд або суд он-лайн тощо. І головне, що введення цих понять у юриспруденції не має абстрактного характеру, а насамперед є результатом фактичного використання новітніх технологій і їхнього законодавчого закріплення в галузі судочинства [2, с. 140]. Електронне правосуддя спрямоване на впровадження автоматизованих систем у діяльність органів правосуддя для досягнення значного скорочення термінів розгляду судових справ і суперечок, скорочення кількості незавершених справ і випадків втрати документації, забезпечення зручного і швидкого доступу до інформації, підвищення якості й ефективності роботи судового апарату і системи електронного забезпечення правосуддя.

Усі використовувані інформаційні технології, враховуючи електронне забезпечення правосуддя поряд з концепцією здійснення управління державою «електронний уряд», інформатизацією науки й освіти, охорони здоров'я тощо, розглядаються як інтегрована, взаємопов'язана сукупність всієї інформаційно-телекомунікаційної сфери – фундамент для переходу до інформаційного суспільства.

У зв'язку із цим актуальним є питання створення правових умов як для використання електронного документообігу в адміністративному судочинстві, так і для реалізації конституційного права громадян на інформацію. Це полягає, з одного боку, у відкритості процесу здійснення правосуддя, а з іншого – у захисті відомостей в електронних документах, наданих як судові докази сторонами конкретної справи.

Визначення поняття «електронне правосуддя», вивчення його правової природи, загальних закономірностей виникнення та розвитку в Україні, а також основних напрямів